

- b) Ako je pa prva nadalje okršena in morebiti tudi druga kaj drugačna, kakor je sicer, potem se pišeta vkup kakor ena beseda z eno samo veliko črko; n. pr.: Šmartin, Šanklavž, Štvarjan i. t. d.
- c) Ako se rabi namesto Šant domačinka: „sveti“, gre v krajnih imenih tudi to pisati z veliko začetno črko; n. pr.: Sv. Lovrenc, Sv. Lenart, Sv. Križ, Sv. Trojica. Ako se piše le: sveti Lovrenc, pomeni to svetnika, ne kraja, ki se po njem imenuje.

V tem obziru mi piše p. Stanislav Škrabec: „Na Vaše vprašanje Vas moram opomniti, da narod v resnici ne govori Šent Jakob, Šent Jernej; šent je le neka kletvica, kakor veste, najberž iz kake stare nemške besede, ki nima nič opraviti sè šnt = sanct. Poslednja besedica se izgovarja ne z e, temuč s polglasnikom, keterega pišem jaz v natančnejšem slovniškem pravopisu z à torej: Šànt Jérněj, v navadnem pisanju pa pišem seveda tudi jaz Šent Jernej ne Šant Jarnej.“

12. Najnavadnejše kratice (Glej Končnikovo slovnico § 14.)!

Opomnji. a) V vseh šolskih letih naj se pridno prepisuje in piše po nareki vse leto

b) Takisto je treba v vseh šolskih letih pridno ponavljati!

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

 proslavo in spomin na 50letno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Frančiška Jožefa I. je ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ v Ljubljani

šolski muzej,

ki se bo slovesno otvoril letos prve dni vel. srpana povodom X. glavne skupščine „Zaveze slovenskih učiteljskih društev.“

V muzej se bodo sprejemali ti-le predmetje:

I. Pedagogiški-literarni proizvodi in sicer:

1.) Dela in razprave o pedagogiki in sicer a) občno vzgojeslovje; b) dušeslovje; c) zgodovina vzgojeslovja; d) šolsko zakonodajstvo; e) šolsko zdravstvo.

2.) Dela in razprave o didaktiki in sicer a) občno ukoslovje; b) podrobno (specijelno) ukoslovje; c) nazorni nauk, čitanje, računstvo, realije.

3.) Učne in pomožne knjige: Abecedniki; Berila; knjige za zemljepis in zgodovino, za prirodoznanstvo in prirodoslovje, za risanje in pisanje, za deška in dekliška ročna dela, za kmetijstvo i. t. d.

4.) Mladinski spisi: Teoretiški del o mladinskih spisih, o knjižnicah za mladino in o ljudskih (narodnih) knjižnicah, potem pravi mladinski spisi in sicer zabavni in poučljivi.

5.) Perijodični spisi: Strokovni listi, učiteljski koledarji, šematizmi in ročni katalogi.

6.) Godba in petje: Pesmarice, pevske šole, solske narodne in cerkvene skladbe.

7.) Uradni spisi.

II. Leposlovni proizvodi, ki so jih spisali slovenski učitelji.*

III. Metodiško-tehnični proizvodi (učila) in sicer:

1.) Učila za otroške vrtee: Predmeti (modeli) in podobe za nazorni nauk, pletarska dela, izšivalna dela, omarice (stolpi) za stavljenje, modelirska dela, igre in igrače.

*) T. j.: ljudski, vadniški in meščanski učitelji, šolski nadzorniki in srednješolski profesorji.

2.) Učila za I. razred: Podobe in predmeti za nazorni nauk, čitalni in računski stroji, table, pisalno orodje in zvezki za I. razred.

3.) Učila za srednjo stopnjo: Predmeti in podobe za nazorni nauk, čitalni stroji, nazorni pripomočki za domoznanstvo, učila za risanje in lepopis.

4.) Učila za višjo stopnjo (meščanske šole): Modeli in podobe za nazorni nauk, aparati, oprave, predloge, karte, načrti, tabele, table, stojala i. t. d. za računstvo, pisanje, zemljepis, zgodovino, prirodoznanstvo (somatologijo), prirodoslovje, kemijo, telovadbo, godbo, deška in dekliška ročna dela, kmetijstvo i. t. d.

5.) Učila za nadaljevalne tečaje, za obrtne šole, obrtne nadaljevalnice in obrtne strokovne šole: Modeli in podobe za nazorni nauk, predloge, zbirke vzorcev i. dr.

6.) Učila za učiteljišča: Predmeti in podobe za nazorni nauk, aparati, karte, podobe za psihologijo, geografijo, zgodovino, prirodoznanstvo (somatologijo), prirodoslovje, kemijo, kmetijstvo, ročna dela za kandidate in kandidatkinje.

IV. Šolsko orodje (šolska oprava): Klopi, table, stojala, katedri; telovadno orodje i. t. d.

V. Šolske potreščine: Zvezki, držala, peresa, svinčniki, i. t. d. —

Vposlane stvari bo presojala razstavna sodnija — „Jury“ — ter jih priporočala za rabo v ljudskih, meščanskih in srednjih šolah.

Vsakemu predmetu bodi pridejan naslov razstavljavca (izumitelja).

Učila naj se vposljejo taka, kakoršna so v prometu pri trgovcih; če pa niso v prometu, naj se pa pošljejo modeli, risbe ali načrti (če le možno barvani.)

Želeti je, da se prilože učilu tudi popisi o uporabi, tvrdka, kjer se učilo izdeluje ali prodaja, cena, recenzije in priporočila.

Vse predmete, ki ostanejo last muzeja, je vposlati najkasneje do dne 1. mal. srpana t. l. gospodu Jakobu Dimnik-u, mestnemu učitelju v Ljubljani.

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“:

L. Jelenc l. r.,
predsednik.

D. Česnik l. r.,
tajnik.

Fr. Luznar l. r.,
blagajnik.

Naši dopisi.

Iz kamniškega okraja. Kamniško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 21. malega travna v Dobu.

Gosp. predsednik L. Letnar se najprej spominja umrlega tovariša Vavkna. Pokojni je ljubil svoje tovariše-učitelje ter jim bil zelo gostoljuben. Bodi mu blag spomin!

Nadaljevaje svoj govor, pravi, da z današnjim občnim zborom praznujemo nekako desetletnico našega društva. Vsako društvo je veselo, ako doseže desetletnico svojega obstanka, posebno ako je tudi delovalo in ne le životarilo. Naše društvo je ves čas delovalo, doneslo precej dobrega sadu, kar nas mora veseliti.

Nadalje omenja veliki pomen učiteljskih društev ter spodbuja učiteljstvo k skupnemu in vztrajnemu delovanju: „Spominjam se, da sem govoril o učiteljskem in duhovskem stanu z nekim duhovnikom. Ta mi je med drugim

rekel: Mi imamo denar, imamo pa tudi agilne ljudi, ki vztrajno in neumorno delujejo v prosep našega stanu“.

Storimo tudi mi tako! Naše gmotno stanje se nam je sicer še pre malo zboljšalo, vendar pa zremo lahko nekoliko mirnejše v prihodnost. Ne obupajmo tedaj, delujmo vztrajno dalje, z vstrajnostjo bomo še vse dosegli. V to ime vas pozdravljam.

Ob tej priliki se pa spominjam tudi 50letnega jubileja, katerega to leto praznuje naš presvetli vladar. Gotovo je želja vas vseh, da ga Bog ohrani še mnogo let in mu da čez 10 let praznovati 60letnico vladanja. S trikratnim živjoklicem na cesarja se prestopi k naslednji točki dnevnega reda. Ker g. blagajnik ni bil navzoč, prične takoj g. J. Toman s svojim poročilom: „Kako bi se dali učenci eno- in dvorazrednic brez slovniških in pravopisnih pravil privaditi pravilnemu pravopisu“.

Po poročilu se je vnela živahna in prav zanimiva debata, katere so se vdeležili, razen g. poročevalca, še gg. L. Letnar, F. Marolt, F. Razpotnik in M. Janežič. Pri prostovoljnih nasvetih se je predlagalo in sprejelo sledeče:

G. L. Letnar: Vsakdo naj zbere nekaj rastlin, hroščev itd. Poišče naj, kolikor mogoče, latinska, nemška, slovenska, posebno pa krajevna imena. Napravili si bomo na ta način male zbirke, pridobili dobro terminologijo in storili prirodopisni pouk posebno v pomladanskem času prijeten.

G. G. Koželj: Ker društvo nima potrebnih moči, da bi napravilo koncert v proslavo 50letnice presvetlega cesarja, naj vsak ud društva nekaj daruje v prid „Cesar Franc Jožefove ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem.“

G. M. Janežič: Društvo naj izreče odboru „Slov. učiteljskega društva“, posebno g. uredniku „Učiteljskega Tovariša“, zahvalo za vstrajno in požrtvovalno delovanje za zboljšanje naših plač s pristavkom: — tako naprej!

Po 2^{1/2} urnem zborovanju zaključi g. predsednik s trikratnim slavoklicem presvetlemu cesarju zborovanje.
M. Janežič

Iz logaškega okraja. Odbor tukajšnjega učiteljskega društva je prejel to-le rešitev:

Štev. 2557.

Slavnemu „Društvu učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega v Planini“.

Visoki deželni zbor je v 10. seji dne 15. svečana t. l. o prošnji slavnega društva z dne 10. prosinca t. l.

- 1.) da se nagrade za kmetijski pouk zvišajo,
- 2.) da se nagrade določijo po poročilih c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov in
- 3.) da se pravočasno taiste nakažejo, sklenil nastopno:

„Ta prošnja je rešena s tem, da je visoki deželni zbor v proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1898. v potrebščini, poglavje III., naslov 1, točka 11, za pouk v kmetijstvu sprejel znesek 2000 gld.“

O tem sklepu se slavno društvo s tem obvešča.

Deželni odbor kranjski v Ljubljani, dne 4. mal. travna 1898.

Detela.

Vestnik.

Cesarja Franciška Jožefa I. jubilejna ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani, 10 gld.; g. Josip Osana, učitelj v Svibnem, 150 gld.

Učiteljski konvikt: Sl. „Narodna tiskarna“ v Ljubljani, v zmislu „gospodarskega programa“ 50 K; g. Anton Čirman, nadučitelj v Poljanah nad Škofjo Loko, 10 K; ljubljanski učiteljskišniki III. leta 7 K; g. A. Ž. I K; g. „Gustel iz Lokve“ je daroval društvu Lünnemannov latinsko-nemški in nemško-latinski slovar, obsežajoč okolo 7000 strani; isti gospod je daroval v društvene namene „Allgemeine Bilder-Bibel“ für die Katholiken, oder die ganze heilige Schrift des alten und

neuen Testamentes. Stereotyp-Pracht-Ausgabe. „Slovar“ in „Zgodbe“ so na prodaj v prid konviktu.

Zabavnih listov I. zvezek je izišel v Miličevi tiskarni. Prosimo slovensko učiteljstvo, da pridno seže po tem izbornem mladinskem spisu in se v ta namen posluži današnjemu listu priložene nabiralne pole. Več o tej krasni knjigi prihodnjič.

G. Luka Jelenc, predsednik „Zaveze“, je prebil te dni v Ljubljani izpit za meščanske šole iz I. skupine. Vrlemu bojevniku za pravice ljudskega učiteljstva in za napredek šolstva naše iskrene čestitke!

Draginja v Ljubljani prihaja leto za letom večja, katero posebno hudo občutijo uradniki, profesorji in učitelji. Te neznosne draginjske razmere v deželnem stolnem mestu so dale povod gg. drž. poslancema dr. Ferjančiču in Kušarju, da sta podala v seji poslanske zbornice naslednjo interpelacijo, naslovljeno na finančnega ministra: „Posledice grozne potresne katastrofe iz l. 1895. so, žal, v Ljubljani še vedno jako občutne, in so razmere zlasti za drž. uradnike silno neugodne. Ne glede na splošno draginjo vseh živil je zlasti velika težava s stanovanji, ker zahtevajo hišni posestniki, ki so z velikimi žrtvami svoja poslopja priredili zopet za prebivanje, temu primerne, jako visoke najemščine. V zadnjih dveh letih je bilo sicer mnogo novih hiš sezidanih, te pa doloma še niso pripravljene za prebivanje, a kar jih je pripravljenih, tam se drže hišni posestniki uvedenih, visokih najemščin, da dobe iz hiš obresti in amortizacijo investiranih glavnice. Te razmere bodo vladale, dokler se naravnim potom ne izravnajo, oziroma dokler se ne znižajo najemščine in ne postanejo take kakor je primerno in naravno v Ljubljani. Poznavajoč razmere, moremo z mirno vestjo trditi, da so najemščine sedaj še za uradnike jako visoke in da jih uradniki ne vzmorejo. Z ozirom na to vprašamo Nj. ekselenco . . .“

Če so pa za državne uradnike ljubljanske draginjske razmere neznosne, je čisto naravno, da jih še mnogo težje prenaša ljubljansko učiteljstvo. Res je, da bo po novem zakonu dobivalo ljubljansko učiteljstvo po 180 gld. stanarine na leto, a pomisliti je pa treba tudi, da danes v Ljubljani dostojnega in zdravega stanovanja ni dobiti pod 300 gld. na leto. Na podstavi teh razmer so prosila vodstva mestnih deških šol, da bi se nekateri mestni učitelji III., oziroma II. plačilne vrste uvrstili v II. oziroma I. plačilni razred. Povdarjala pa niso vodstva le neznosnih draginjskih razmer, ampak tudi izvrstno službovanje dotičnih učiteljev in pa začasna službena leta od prebitega izpita učne usposobljenosti do stalnega nameščenja. Mestni šolski svet je stavil na podstavi te prošnje deželnemu šolskemu svetu primerne nasvete. Če pomislimo, da razen dveh učiteljev službujejo v Ljubljani že starejši učitelji, je takih, za koje prosijo vodstva mestnih deških šol, da bi se pomaknili v II., oziroma I. plačilni razred, le pet ali šest. Skoraj vsi ti bi pa že itak prišli v II., oziroma I. plačilno vrsto, da bi bili pravočasno stalno nameščeni; poleg tega so ti učitelji izvrstno kvalifikovani za svoje delovanje v šoli in izven šole. Na podstavi § 3. novega šolskega zakona ima deželni šolski svet pravico 30 učiteljev III., ozir. II. plač. vrste pomakniti v II., ozir. I. plač. vrsto, ne oziraje se na službena leta, ampak na izvrstno službovanje in na posebne razmere službenega mesta. Zato mislimo, da so vodstva mestnih deških šol storila le svojo dolžnost, če so zastavila svojo besedo za zaslužne njim podrejene učitelje. Ta pot prošnje je odprt tudi vsem drugim šolskim vodstvom in okrajnim šolskim svetom, da se potegnejo za zaslužne učitelje, oziroma učiteljice. Pozabiti se ne sme, da je regulacija plač priborilo ljubljansko učiteljstvo, zato obzljajemo tisto „kolegijalnost“, s katero se je zadnje dni udarilo na veliki zvon ter ž njo izpodkopaval ugled našega stanu! Učiteljskih prošenj še ni konec; priboriti nam je še zvišanje petletnic in pa stanarino večrazredniškemu učiteljstvu. To nam bo pa le mogoče doseči, če složno postopamo, a s „kolegijalnostjo“, kakoršna se je popolnoma neopravičeno pojav-